

Naši listi in naši „prijatelji“.

Vsak učitelj, ki od naših znanih nasprotnikov pričakuje za svoj trud in delovanje priznanja in pravičnosti, se bridko moti. Neštevilne dokaze imamo za to, in vsakdanje življenje nam jih sproti ponuja. Ti dobri naši prijatelji so nam vedno za hrbtom in vsako najmanjšo napako ali slabost posameznega učitelja izrabljajo proti njegovi osebi in potem proti vsemu naprednemu učiteljstvu. Nedavno je „Slov.“ napadel nadučitelja Repiča na Ucu, ki je baje nekoliko pozneje prišel s poukom in je potem to svojo hudodelno napako popravil, da je pridržal učence nekoliko dlje časa v šoli. Če bi hoteli napredni učitelji biti taki denuncijanti kakor so nakupičeni okrog „Slovenca“, bi imeli dovolj prilike, razne vzorne katehete naznanjati, ki zamude po cele ure brez upravičenega vzroka, katerih pa ne dopolnijo nikdar. Smo pač v tem oziru na pravi poti, da nočemo posnemati vzornih katoličanov! Kakor nam priča ta slučaj, imajo ta slavna gospoda vedno namen in namene napredno učiteljstvo, posameznika in celoto uničiti. V celoti je umevno, da je naša „Zaveza“ mišljena. Seveda se nji ne da škodovati na tak način kakor posamezniku, a bi v slučaju, da bi se jo moglo pokončati, bila za nas škoda večja in pri nasprotnikih večje zmagovalavje. „Zaveza“ izdaje „Popotnika“, „Tovariša“ in „Zvonček“. Naš stanovsko-političen list je „Tovariš“. Njegov namen in dolžnost je, da zagovarja šolo in učiteljstvo v političnem življenju. Povsem razumljivo je, da na tega gledajo naši nasprotniki najbolj, ker jim je že številnokrat s svojo ostro krtačo odrgnil nosoroško trdo kožo. Ta list uničiti bi bil vrhunec njihove dobre volje in še boljšega namena. Če prinaša „Slovenec“ v svojem blagoslovljenem kotičku razne odlomke iz „Tovariša“, je znamenje, da jih tisto najbolj peče, kar pihajo. To delo lahko nadaljujejo, če si tudi svoje nosove opeko, mi učitelji in naš „Tovariš“ pa korakamo dalje po začrtani poti. Svoje jeze ne morejo prikriti nasprotniki nad „Popotnikom“, ki je pedagoški list. Pregarjajo ga, kjer morejo in zakaj? List sam na sebi je popolnoma nedolžen, ker prinaša samo strogo pedagoške stvari, razen parkrat, ko je v svojih paberkih prinesel numerične podatke o pogubnosti klerikalizma. Pa to je že dovolj! Več kot preveč je tudi to, da ga izdaja naša „Zaveza“. Zato je „Slovenec“ nekočkrat kar očitno pisal: „Ven s „Popotnikom“ iz kraj. šol. svetov!“ Kdor čita „Slovenca“, se lahko spomni na to. In naš „Zvonček“, ali prizanašajo temu? Tudi ne. Nežni mladini priljubljeni in zares ljubki „Zvonček“ so dejali tudi že na svoj pranger, da bi mu vzeli zaupanje in ga uničili. Katol. tisk. društvo izdaje neki koledar za duhovščino. V tem koledarju je tudi ocena in priporočilo raznih slovenskih knjig in mladinskih spisov. Tudi „Zvonček“ je vmes. O njem je pisano jako laskavo, le da se omenja Podgornikov „Skesevec“ in pesem „Božič“, ki po mnenju strogega kat. kritika nista pisana v „katol. duhu“. Zaradi teh nedostatkov („Skesevec“, „Božič“) ne moremo „Zvončka“ priporočati, se glasi „priporočilo“. — Glasilo učiteljev in šolskih prijateljev „Sl. U.“ je tudi že obhajalo „Zvonček“, češ, da pripravlja mlade bralce na „Zvon“. Čudno bi bilo pač, če bi ta odpadek jate klerikalnega časopisja hvalil naše liste, naravnost sramotno pa je, da list „učiteljev“ izkuša škodovati dobremu in poštenemu mladinskemu listu. Iz tega razvidimo: Vse, kar napravimo mi, pri čemer sodelujemo mi, vse to je sovraženo in napadano od klerikalcev, četudi je vse to hvalevredno in koristno. Namen posvečuje . . .

Prav tako kakor nasprotnikom je tudi nam znano, da moramo imeti svoje liste, če hočemo obstati. Dolžnost je tedaj vsakega učitelja in tudi vsake učiteljice, da ima naročene te liste. Ni pa še dovolj biti samo naročenim, druga dolžnost je tudi pridobivati listom še drugih naročnikov.

Vsak učitelj in učiteljica zahtevaj pri kraj. šolskem svetu, da ima naročen „Zvonček“ in „Popotnika“. Ako klerikalni krajni šolski svet noče tega storiti, je treba nastopiti resno in odločno. Kdor pa nima poguma zato, takega obžalujemo. Tudi v bralnih društvih in čitalnicah, kjer sodeluje učiteljstvo, se sme zahtevati, da sta naročena „Tovariš“ in „Zvonček“. Po klerikalnih društvih skoro povsod vidimo „Slov. Uč.“ in „Vrtec“.

Tudi dobimo pogosto priliko, da zasebnikom opomnimo, da naj si naroče za svojo deco „Zvonček“. Marsikomu niti ne pride na misel; če ga opomnimo, pa se morda naroči. Iz vljudnosti in prijaznosti morda še napišemo naslov za list. Poznamo nekatere boljše rodovine, ki so napredne, toda nimajo „Zvončka“, pač pa kakšen drug list. Klerikalnim nevoščljivcem pa povemo, da bomo začeli brezobziren boj „Vrtec“: kakor hitro zasledimo še kak napad na „Popot.“ in „Zvonček“. Dosedaj nismo še nikjer pisali in delovali proti „Vrtec“, in tudi drugi napredni listi niso storili tega, v prihodnje pa klin s klinom. Somišljenikom pa veljaj: čim bolj bodo preganjali naše liste, tem bolj delujmo mi zanje v gmotnem in moralnem oziru!

Brez svojega časopisja smo kakor ptič brez peruti, ki se ne more dvigniti kvišku. Mi pa hočemo naprej in kvišku!

Hribovski.

Pritisk pristojbino-odmerne urada v Ljubljani na šole na Kranjskem.

Pred kratkim smo čitali v „Sl. Narod“, da je pristojbino-odmerni urad v Ljubljani naložil šoli v Dragatušu nad 1000 kron davka. — To se je zgodilo tudi mnogim drugim šolam na Kranjskem. Posebno prizadeto je Trebelno pri Mokronogu.

Treba je vsekakor, da se merodajni faktorji upró tem čudnim terjatvam, ter da krajni šolski sveti vložijo rekurze pri gori omenjenem uradu.

Za zgled, kako se to zgodi, priobčujemo poziv, ki ga je odposlal krajni šolski svet na Trebelnem. Glasi se:

Slavnemu

c. kr. pristojbino-odmernemu uradu

v Ljubljani.

S plačilnim nalogom z dne 18. feb. 1903 se je naložilo ljudski šoli na Trebelnem pristojbinskega namestka 960 K 50 h in sicer od nepremakljivega premoženja za 3., 4. in 5. desetletje 675 K in za 6. desetletje 225 K; od premakljivega premoženja pa 40 K 50 h, in potem še poviška 20 K.

Proti temu plačilnemu nalogu vlaga vljudno podpisani načelnik krajnega šolskega sveta v zakonitem času priziv, sklicevaje se na sledeče razloge:

Sedanje šolsko poslopje je bilo sezidano šele l. 1867. in v dvonadstropno zgradbo vzdignjeno komaj l. 1890, torej se že iz tega vzroka ne more predpisati pristojbinski namestek za 3., 4. in 5. desetletje. Nadalje si podpisaneec dovoli omeniti, da po zakonu z dne 18. marca 1878 (drž. zak. št. 31) zastara pravica države naložiti pristojbino, ako se to ni storilo tekom 4 let.

Šolsko vodstvo ali pa krajni šolski svet gotovo nista nikoli zakrivala tega, da je na Trebelnem šolsko poslopje.

Nadalje se šolsko poslopje ne more ceniti na 6000 K, ampak v smislu § 13. ukaza visokega c. kr. finančnega ministrstva z dne 14. julija 1900 na samo 420 K, ker se plačuje od šolskega poslopja hišno-razrednega davka 4 K 20 h (dasi je ta davek na šolsko poslopje — nezakonit).

Poslednjič omenja podpisanec, da so po odloku visokega c. kr. finančnega ministrstva z dne 24. junija 1875 št. 17104 poslopja, ki so odločena za javen pouk in za stanovanje učiteljstvu, poučujočemu v teh poslopih, davka in po tarifni postavki 106 Be (opomba b) tudi pristojbinskega nadomestka — prosta. Če se je od šolskega poslopja na Trebelnem plačevala hišna razrednina, je bil ta davek — nezakonit! —

Z ozirom na to se torej tudi za 6. desetletje ne more predpisati pristojbinski namestek.

Kar se tiče premakljivega premoženja, obstoji isto iz državne obveznice z dne 1. avg. 1869 št. 18.809 pr 2000 K. Ta obveznica je pa ustanovna glavica pokojnega profesorja Frančiška Metelka, ki je volil ta znesek za izboljšanja plač učiteljstvu na Trebelnem, kakor kaže priloženo sprejemno pismo z dne 25. maja 1863 (pril. A).

Po uravnavi učiteljskih plač so se pa obresti te ustanove vedno rabile za tekoče šolske potrebščine, kakor je razvidno iz priloženih proračunov od l. 1885. nadalje. (Vsi proračuni pa niti ohranjeni niso.)

Po že zgoraj omenjeni tarifni postavki 106 pod Be opomba 2 d) so pa premičnine, ustanove za učne in dobrodelne namene oproščene pristojbinskega namestka. In, da tudi niso; zakaj se je toliko let čakalo s „plačilnim nalogom“? Saj krajni šolski svet ni nikdar zakrival, da ima šola na Trebelnem to ustanovo, od katere je pri c. kr. davkarji v Mokronogu prejemal obresti.

Z ozirom na navedene razloge, kakor tudi na to, da krajni šolski svet na Trebelnem niti sredstev nima, da bi plačal predpisani davek (saj znaša vsa proračunjena potrebščina za l. 1903 komaj 321 K 90 h, drugih sredstev pa nima šola, in občina, ki je sama jako ubožna — občani se trumoma izseljujejo v Ameriko — bi raje pustila, da bi se šolsko poslopje prodalo, kakor da bi plačala tako velik davek) naj blagovoli slavni c. kr. urad za odmero pristojbin plačilni nalog z dne 18. feb. 1903 razveljaviti in izreči, da je šola na Trebelnem kakor doslej, tako tudi v prihodnje oproščena vsakega pristojbinskega namestka.

Krajni šolski svet na Trebelnem, 26. marca 1903.

Janko Leban,

šolski voditelj in načelnik krajnega šol. sveta.

* * *

C. kr. urad za odmero pristojbin v Ljubljani je na ta priziv odgovoril dne 26. marca sledeče:

„Naj prejme gospod predsednik kraj. šol. sveta na Trebelnem.

Obveščate se, da se je pristojbinski namestek, koji je bil šoli na Trebelnem za pretekla desetletja od nepremičnin v znesku 675 K predpisan, vsled naredbe c. kr. finančnega ministrstva odpisal. — V zadevi vložena pritožba bode pozneje rešena.“ — Torej — vendar! — — —

Zmes.

III.

Minil je krasno uspeli shod kranjskega učiteljstva za izboljšanje gmotnega stanja. Bomo videli, koliko so zalegle naše odkritosrčne besede. Platonične simpatije političnih strank nam bore malo pomagajo, mi hočemo realnih dejanj. General kranjskih klerikalcev nas je pohvalil, rekoč: „Katoliško-narodna stranka je spremljala ta shod z velikimi simpatijami, in to tembolj, ker so se zahteve učiteljstva na tem shodu popolnoma v nepolitični in dostojni obliki stavile in zastopale.“ Tembolj se moramo čuditi poročilu v „Laibacherici“, katero je spisal nekdanji ljudski učitelj, ki pa je po raznih srečnih slučajih dospel do polnih vladnih jasli, kjer se prav dobro počuti in ima za naše najvitalnejše interese le vladna ušesa.

Ker potrebuje vlada za nove puške, topove, gume, za uvedbo dveletne vojaške službe in za rejo žrebcev ogromno vsoto milijonov, ni upanja, da bi kaka drobtinica odpadla za izboljšanje učiteljskih plač na Kranjskem, Primorskem, Tirolskem itd. Higijenični minister dr. pl. Koerber je iztaknil, da imajo šolski otroci slabe zobe in bo treba nekaj storiti za njih negovanje. Tudi učitelji si radi snažijo zobe, ali bolj potrebni so, da dobe kruha pod zob. Za tako delo bi si pl. Koerber pridobil večjih zaslug. Take zdravstvene reformacije so podobne dejanju bistroumnega gospodarja, ki je podirajočo hišo jel popravljati pri dimniku.

Regulacija naših plač je torej navezana na dobro voljo kranjskega deželnega zbora. Ako ne pogruntajo novega davka na luksus-stvari ali kaj takega, bi se morale deželne doklade povišati. Na to je dovolj jasno odgovoril dr. Šusteršič: „Proti temu se moram najodločneje izjaviti. Raje razbijemo ves deželni zbor, nego bi kaj takega dovolili.“ To so tedaj simpatije katoliško-narodne stranke za regulacijo plač. Hvala vam lepa za take simpatije!

Dasi je bil učiteljski shod nepolitičen, kar je edino pravo, vendar ga je skušala katoliško-narodna stranka fruktificirati v strankin namen. Kako milo je vabil „Slovenec“ pred shodom učitelje v svoj brlog, a ni menda ujel nobenega kalina. Po shodu je hotel izkoristiti izvolitev Jakliča podpredsednikom, češ, poprej so mu dajali nezaupnice, zdaj so ga pa posadili na podpredsedniško mesto. In v tem oziru je bilo napredno učiteljstvo preveč koncilijsko! Ako prononsirane osebe iz vodstva „Zaveze“ niso smele imeti prostora v vodstvu učit. shoda, bi tudi neznatna Slomškarija bila lahko zastopana po kom drugem nego po razvpitem Jakliču, kateri na svojem političnem shodu ni našel besede za regulacijo plač, dasi je bilo vsem učiteljem naročeno, naj zaneso agitacijo med ves narod.

Jasno kot beli dan je, da klerikalci niso volili Jakliča deželnim poslancem za to, da bi zastopal učiteljske koristi, nego dati so hoteli s tem le brco naprednemu učiteljstvu, kateremu je svetoval Šusteršič: „Naj učiteljstvo pošteno vzgaja mladino in ne zlorablja svojega poklica zoper vero, cerkev in duhovščino. Jaz svetujem večini liberalnega učiteljstva, naj vpliva, da se neha s tem početjem, ker vsak pošten človek bode pripoznal, da vera, verska in cerkvena avtoriteta so glavni temelj vzgoje vsakega naroda.“ O, ti ljuba, naivna duša! Z drugimi besedami rečeno, morajo vsi učitelji postati Slomškarji in morajo vsakega še toli izprijenega duhovnika častiti kot polboga, potem — no, potem vam nasujemo nekaj ovsa v prazno korito.